

De Grutto is één van de bekendste weidevogels. Niet alleen door zijn geluid, maar ook door de acties van Vogelbescherming voor het behoud van deze vogels. Jan Mooij beschrijft hier de ontwikkeling van de aantallen in de Eempolders.

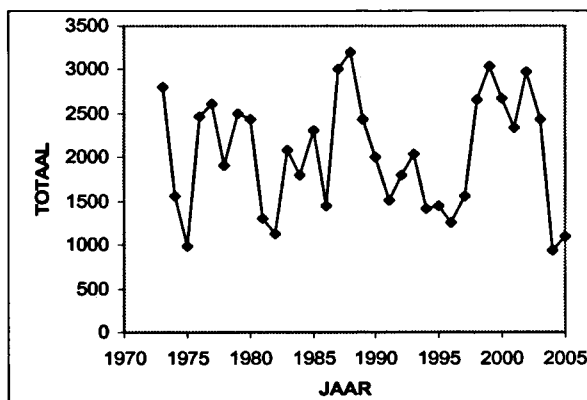
Jan Mooij

Het voorkomen van de Grutto in de Eempolders

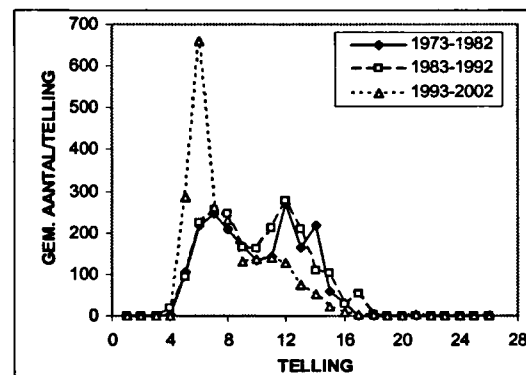
Sinds 1973 worden om de veertien dagen alle vogels geteld in de westelijke Eempolders. Destijds zijn de tellingen begonnen om door continue inventarisatie van de vogelpopulatie mogelijke veranderingen, zowel positieve als negatieve, te signaleren. Daarbij werd in de eerste plaats gedacht aan weidevogels, waar de Eempolders immers om bekend stonden. Ook toen was de intensivering van de landbouw al een bedreiging voor veel soorten weidevogels. De Grutto is een van de bekendste Nederlandse weidevogels. Omdat hij van niet al te schrale weilanden houdt, waren er rond 1973 waarschijnlijk meer dan in eerdere periodes.

Tegenwoordig gaat hij landelijk achteruit en hij staat dan ook op de Rode Lijst.

In figuur 1 geven we het totale aantal getelde Grutto's per jaar. Deze grafiek geeft geen reden tot zorg. De aantallen variëren nogal, maar een duidelijke trend ontbreekt. Daarbij moet opgemerkt worden dat pas vanaf 1984 ook de Oostermeent meegeteld is. In 1984 werden daar 17% van de totale aantallen Grutto's geteld.



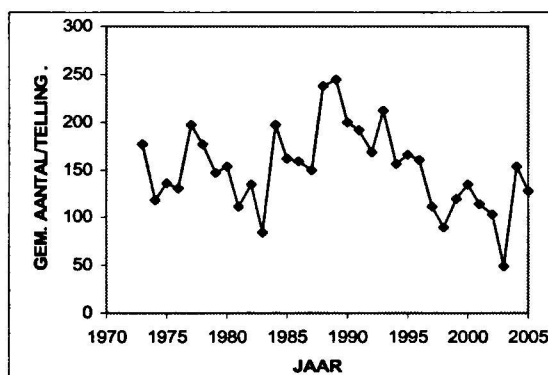
Figuur 1. Totaal aantal getelde Grutto's per jaar



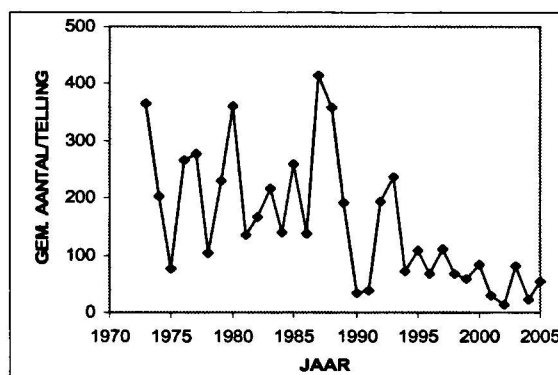
Figuur 2. Gemiddeld aantal Grutto's per telling voor de drie periodes van tien jaar

Figuur 2 geeft een beeld van het voorkomen van de Grutto over de loop van het jaar. Hiervoor zijn voor de zesentwintig tellingen in een jaar de gemiddelde aantallen per telling over drie periodes van tien jaar bepaald. We zien dat de Grutto aanwezig is vanaf telling 4 (eind februari) tot telling 16 (begin augustus). In de eerste twee periodes van tien jaar lijken de lijnen sterk op elkaar. Er zijn twee pieken met een dal rond telling 10. In de derde periode is de verdeling heel anders. Er is een zeer hoge piek in het begin, en de tweede piek ontbreekt. Er blijkt dus de laatste tien jaar iets duidelijk veranderd te zijn. De hoge piek in het voorjaar heeft betrekking op grote groepen Grutto's die in een aantal jaren rond 2000 kort aanwezig waren. Dit moeten voor het grootste deel doortrekkers zijn.

We hebben in de Eempolders dus zowel met doortrekkers als met broedvogels te maken. Uit trektellingen blijkt dat in de periode die bestreken wordt door de tellingen 9 t/m 11 vrijwel geen trek van Grutto's optreedt. We mogen daarom aannemen dat de in die periode getelde Grutto's broedvogels zijn. In figuur 3 staan de aantallen Grutto's per telling voor deze periode. We zien nu dat de aantallen net voor 1990 een piek bereiken en daarna tot ongeveer de helft terugvallen. De laatste jaren lijkt het aantal ongeveer stabiel te zijn.



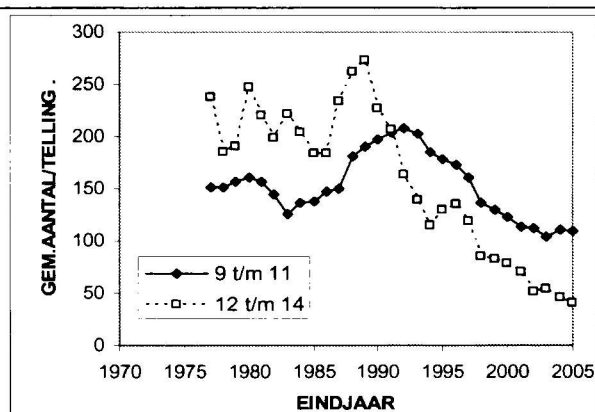
Figuur 3. Gemiddeld aantal Grutto's per telling voor de tellingen 9 t/m 11



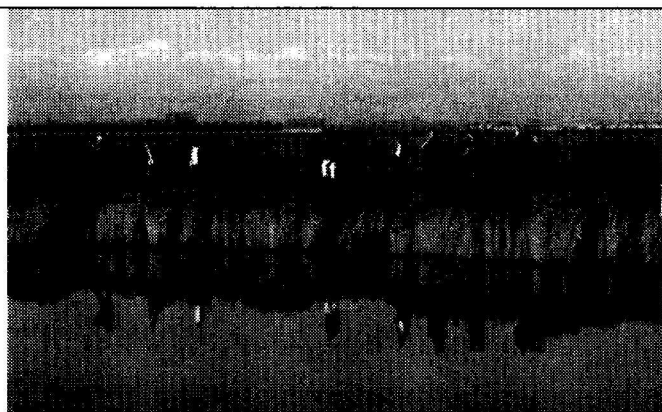
Figuur 4. Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 12 t/m 14 (opgroeien jongen)

Een interessant punt is het verdwijnen van de tweede piek in de verdeling over het jaar. Figuur 4 geeft meer gedetailleerd wat er gebeurt bij de tellingen 12 t/m 14, waarin die piek valt. We zien dat de gemiddelde aantallen per telling enorm slingeren. Vanaf 1990 lijkt er een sterke daling op te treden.

Om het effect van de slingeren te verminderen heb ik ook het voortschrijdend gemiddelde over vijf jaar bepaald. Daarbij wordt het gemiddelde genomen over de eerste vijf jaar. Daarna wordt voor het volgende punt het eerste jaar vervangen door het zesde, en zo door tot alle jaren klaar zijn. De resultaten staan in figuur 5, zowel voor de tellingen 9 t/m 11 als voor de tellingen 12 t/m 14. We zien nu dat tot 1990 de aantallen in de tellingen 12 t/m 14 hoger lagen dan bij de tellingen 9 t/m 11. Daarna dalen de aantallen voor de tellingen 12 t/m 14 zo sterk dat ze onder die van de tellingen 12 t/m 14 komen te liggen. Dit ondanks het feit dat de aantallen ook voor de tellingen 9 t/m 11 gaan dalen, zij het met enige vertraging.



Figuur 5. Vijfjarig voortschrijdend gemiddelde voor de tellingen 9 t/m 11 en 12 t/m 14



VWG excursie in de Eempolders

De tellingen 12 t/m 14 vormen de tijd dat de jonge Grutto's opgroeien en uitvliegen. De piek in die tijd komt doordat de uitgevlogen jongen meegeteld worden en/of doordat de ouders dan meer opvallen dan wanneer ze zitten te broeden. Het verdwijnen van die piek kan dus betekenen dat er minder jongen uitvliegen. Ook is mogelijk dat de oudere vogels eerder verdwijnen. Als het broedsel mislukt, trekken ze weg. In beide gevallen kan het verdwijnen van de piek dus wijzen op een slecht broedresultaat. Bekend is dat de Grutto tegenwoordig grote problemen heeft met het groot brengen van de kuikens.

In 1990 heeft in de Eempolders een landinrichting plaats gevonden. Kennelijk heeft dat geleid tot een verslechtering van het broedresultaat. Zorgelijk is dat de verhouding tussen het aantal broedende vogels (tellingen 9 t/m 11) en het aantal daarna (tellingen 12 t/m 14) nog steeds verslechtert. Dat suggereert dat het broedresultaat achteruit gaat. Aan de andere kant lijken de

aantallen broedvogels de laatste jaren stabiel te zijn. Gezien de slechte broedresultaten in eerdere jaren lijkt het onwaarschijnlijk dat de populatie in de Eempolders op eigen kracht constant kan blijven. Mogelijk is er sprake van immigratie uit verdwenen broedterreinen in de buurt. In elk geval is er alle aanleiding om de komende jaren de Grutto nauwkeurig te blijven volgen.